
ТЕОРІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ПРАВА. ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОНАВСТВО. ІСТОРІЯ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

УДК 351.74(477)(091)

Чисніков Володимир Миколайович,
доктор юридичних наук, доцент, головний науковий співробітник ДНДІ
МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-2020-7298

Лелет Сергій Миколайович,
кандидат юридичних наук, старший дослідник, начальник відділу ДНДІ
МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-6099-4121

Кобець Марина Петрівна,
кандидат юридичних наук, старший дослідник,
заступник начальника відділу ДНДІ
МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-6725-8469

Алексєєва Ольга Василівна,
кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник ДНДІ
МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-3390-536X

Кожухар Оксана Володимирівна,
старший науковий співробітник ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-2234-781X

Якубчик Тетяна Василівна,
старший науковий співробітник ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-1415-5372

ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (квітень – грудень 1918 р.): ХРОНІКА ОСНОВНИХ ПОДІЙ¹

Стаття є витягом із другого розділу “Поліція (міліція) України в період визвольних змагань (1917–1920 рр.) навчального посібника “Становлення та розвиток органів поліції (міліції) на території України (ХУІІІ ст. – 2020 р.): хроніка основних подій”, який готує авторський колектив відділу НІРВД ДНДІ МВС України. У статті висвітлюється хроніка основних подій становлення правоохоронних органів за часів Української Держави гетьмана П. Скоропадського (квітень – грудень 1918 р.). Передусім це стосується Міністерства внутрішніх справ і департаменту Державної варти.

¹ Початок. Продовження в наступному номері.

Ключові слова: Українська Держава гетьмана П. Скоропадського, Міністерство внутрішніх справ, Державна варта, історія правоохоронних органів України, науково-дослідна робота, хронологічний довідник.

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА (квітень – грудень 1918 р.)

29 квітня 1918 р.

Державний переворот в Україні. Всеукраїнський хліборобський з'їзд, на який з усієї України прибуло близько 6500 делегатів, проголосив Павла Скоропадського гетьманом України. У цей же день гетьманські військові загони, за сприяння німецького військового командування, зайняли усі найважливіші стратегічні об'єкти м. Києва. Влада перейшла до рук гетьмана. Того ж дня гетьман П.П. Скоропадський підписав "Грамоту до всього українського народу". Документом проголошувалось створення Української Держави, відновлення приватної власності, свобода торгівлі, приватного підприємництва й ініціативи тощо. Центральна Рада і Мала Рада були розпущені. Міністри УНР та їх товариші (заступники) звільнялися. Усі ж інші урядовці повинні були залишатися на займаних посадах і продовжувати виконувати свої обов'язки. Стосовно МВС ці сподівання не виправдалися. Співробітники центрального апарату МВС УНР залишили виконання своїх службових обов'язків, небезпідставно побоюючись репресій з боку гетьманської влади. О.А. Вишневський, який одразу після приходу до влади П. Скоропадського, за наказом останнього, виконував обов'язки міністра внутрішніх справ, доповідаючи гетьману про стан апарату МВС у перші дні після проголошення Української Держави, зазначив, що "службовці майже усі розбіглись", тому потрібно все створювати з самого початку.

2 травня 1918 р.

Повідомлення у газеті "Голос Києва" про розробку закону щодо передачі органів міліції у розпорядження Міністерства внутрішніх справ Української Держави гетьмана П. Скоропадського і перейменування міліції на Державну варту.

3 травня 1918 р.

Наказом № 1 Гетьмана всієї України Отаманом Ради Міністрів і Міністром внутрішніх справ, а також т.в.о. міністра пошт і телеграфів призначено відомого земського діяча і мецената Федора Андрійовича Лизогуба (1851–1928), який свого часу працював у МВС Тимчасового уряду. Посаду міністра внутрішніх справ обіймав до 25 липня 1918 р.

Того ж дня наказом № 3 гетьмана П. Скоропадського товаришами (заступниками) міністра внутрішніх справ було призначено О.А. Вишневського, який до цього обіймав посаду голови Співки дрібних землевласників України та М.М. Вороновича – землевласника, колишнього губернатора Бессарабії. На останнього покладалася відповідальність за організацію поліції.

3 травня 1918 р.

Київські газети надрукували оголошення, в якому офіцери-українці запрошувалися на реєстрацію до гетьманського ад'ютанта з метою визначення подальшої служби. Колишні урядовці російського департаменту поліції, жандармські офіцери, також запрошувалися в Київ для співбесіди і “отримання відповідного призначення в Києві і інших містах”.

13 травня 1918 р.

Постановою Ради Міністрів Української Держави гетьмана П. Скоропадського було визначено, що фінансування діяльності МВС здійснюється з Державної скарбниці за рахунок авансу в сумі 10 млн крб.

14 травня 1918 р.

Наказ Міністра внутрішніх справ Української Держави “Про усунення від посад повітових комісарів та їх помічників і заміну їх повітовими старостами”. Наказом приписувалося, щоб повітові комісари та їх помічники, що перебували на службі Центральної Ради УНР, передали усі службові справи призначеним на ці посади повітовим старостам.

18 травня 1918 р.

Постанова Ради Міністрів Української Держави “Про зміну існуючих законів про міліцію і створення Державної варти”. Згідно з цим документом діючу на підставі постанови Тимчасового уряду міську і повітову міліцію надалі, до створення відповідних законів, приписувалось іменувати “Державною вартою”, яка передавалася у розпорядження Міністерства внутрішніх справ, а саме під владу і розпорядження в адміністративному відношенні до губернських і повітових старост. Відтепер міські та повітові начальники державної варти призначалися та звільнялися губернськими старостами за “представленнями” (поданнями), відповідно, міських отаманів та повітових старост. Усі інші працівники державної варти призначалися і звільнялися безпосередньо начальниками державної варти в містах і повітах. Інспектори міліції надалі іменувалися інспекторами державної варти, міські й повітові начальники міліції та їх помічники – міськими й повітовими начальниками державної варти та їх помічниками, дільничні начальники міліції – дільничними начальниками державної варти, їх помічники – приказними державної варти, старші і молодші міліціонери – старшими і молодшими державними вартовими. Також цією постановою визначалася компетенція відповідних структур МВС та порядок призначення, пересування та звільнення службовців державної варти. Утримання урядовців державної варти з 1 червня 1918 р. відносилося на кошт Державної скарбниці за кошторисом Міністерства внутрішніх справ.

Середина травня 1918 р.

Остаточне сформування Ради Міністрів Української Держави гетьмана П. Скоропадського. Головою Ради Міністрів і одночасно Міністром внутрішніх справ

залишався Ф.А. Лизогуб. Терміново формувався державний апарат, зокрема і структурні підрозділи Міністерства внутрішніх справ. Структура МВС Української Держави була такою. На чолі міністерства стояв Міністр внутрішніх справ Української Держави. Наступну керівну ланку склали товариші (заступники) міністра та члени ради міністра. До складу МВС входили департаменти загальних справ, Державної варти, технічно-господарський, місцевого самоврядування, страховий, біженський, сільських справ, а також Головне управління по військовій повинності, управління і комітет у справах преси та канцелярія.

Директором департаменту Державної варти призначено Петра Олександровича Аккермана (1878–1944) – статського радника, колишнього прокурора Віленського окружного суду. Новопризначену посаду обіймав до грудня 1918 р.

30 травня 1918 р.

Рада Міністрів прийняла закон про урочисту обіцянку урядовців і суддів на вірність Українській Державі. “Урочиста обітниця” була короткою і складалася з одного речення: “Урочисто обіцяю вірно служити Державі Українській, визнавати її державну владу, виконувати її закони і всіма силами охороняти її інтереси й добробут”.

1 червня 1918 р.

Утримання урядовців Державної варти МВС Української держави гетьмана П. Скоропадського відносилось на кошт Державної скарбниці за кошторисом Міністерства внутрішніх справ.

6 червня 1918 р.

Міністерство внутрішніх справ направило губернським старостам та губернським отаманам обіжник про об’єднання діяльності представників влади в губерніях та повітах у справі захоплення злочинних банд. Зокрема, в документі зазначалося про надходження до МВС відомостей, що “в межах України продовжують свої події злочинні банди, грабуючи та наводячи паніку на мирних людей”. Для досягнення корисних результатів у боротьбі зі злочинністю і смутою, пропонувалося “якнайбільше з’єднання представників влади по губерніях та повітах в справі захоплення злочинних банд”.

Для цього МВС пропонувало здійснювати “постійні і безпремінні зносини” губернських і повітових старостів та градоначальників відносно знаходження місць перебування в даній місцевості злочинних банд з метою їх захоплення. Також рекомендувалося “взаємне повідомлення представників влади та притягнених до цієї справи австрійських та німецьких військ”.

* * *

Київська газета “Последние новости” опублікувала наказ начальника столичної міліції, в якому він пропонував “усім власникам магазинів, торговельних складів,

майстерень тощо, а також в торгових закладах, банківських конторах, міняльних лавках встановити чергування організованих службовців”.

Двірникам усіх домів та володінь суворо наказувалося знаходитися біля воріт і “при найменшій спробі до грабежу або крадіжки..., звертатися до найближчого наряду міліції, яка вся на ногах”.

Чинам міліції столичний начальник “суворо наказував всякі порушення порядку придушувати нещадно, а до злодіїв і грабіжників застосовувати рішучі заходи”.

8 червня 1918 р.

Роменський повітовий староста Української Держави (Сумщина) надіслав начальнику повітової Державної варти цілком таємне розпорядження, в якому зазначалося: “Терміново з’ясувати, хто з Роменського повіту був членом колишньої Центральної Ради. Доставити про їх особу і діяльність відомості. За діяльністю встановити таємний нагляд до розпорядження. Одночасно надайте доповідь про те, хто з них в інтересах громадської безпеки і порядку підлягає арешту”.

26 червня 1918 р.

У “Державному Віснику” було надруковано промову гетьмана П. Скоропадського, де він, звертаючись до всіх правоохоронців країни, зазначив: “Всі чини Державної варти і управлінь можуть бути певні, що Я і уряд Української Держави будемо всемірно дбати про сімейства вбитих, або покалічених осіб, що покладають на службі своє життя і здоров’я”.

30 червня 1918 р.

Департамент Державної варти МВС Української Держави направив губернським старостам обіжник з розробленим Міністерством законопроект “Про створення карно-розшукових частин Дежавної варти” і проекти штатів до них. У документі було рекомендовано розпочати формування відповідних територіальних органів, але зазначалося, що “штати не можна вважати установленими, оскільки вони не затвержені Радою Міністрів”. У цей час у Міністерстві юстиції відпрацьовувалось як варіант структурної побудови розшукової варти утворення відповідного департаменту у його складі з повним підпорядкуванням начальників місцевих розшукових відділень прокурорам окружних судів.

3 липня 1918 р.

Департамент Державної варти надіслав губернським старостам і градоначальникам цілком таємний циркуляр про співробітництво освідомчих відділів з німецькими спецорганами. У документі, зокрема, зазначалося: “Для ліквідації злочинного елементу різних протиурядових революційних організацій, а також і кримінальних угруповань може статися, що проведені у зазначеній категорії осіб обшуки не встановлять точну їх належність до небезпечної для Української Держави партійної роботи і взагалі до тієї чи іншої злочинної спільноти...”.

У документі далі йшлося, що за таких обставин посадовцям не випаде можливість направити справи таких осіб прокурорському нагляду. В таких випадках департамент Державної варти рекомендував “за погодженням із вищим німецьким командуванням осіб вказаних категорій терміново затримувати і при відповідних постановках передавати німецькій владі на предмет висилки їх за межі Української Держави”.

6 липня 1918 р.

Департамент Державної варти направив усім губернським старостам циркуляр, в якому вимагав “терміново з’ясувати і повідомити:

- 1) Які існують в губернії збройні команди і загони.
- 2) Як і ким вони сформовані.
- 3) На чий кошти утримуються.
- 4) Яке відношення їх до місцевої адміністративної влади.
- 5) Чи бажане їх подальше існування.

9 липня 1918 р.

Німецькою контррозвідкою заарештовано начальника кримінально-розшукового відділення м. Києва М.О. Красовського як члена таємного “Комітету спасіння України” і активного учасника викрадення “великого друга німців” банкіра А.Ю. Доброго. Рішенням німецького військово-польового суду він був засуджений до двох років тюремного ув’язнення.

16 липня 1918 р.

Департамент Державної варти направив губернським старостам і міським отаманам таємне розпорядження про надання таких відомостей: 1) які в губернії наявні озброєні команди і загони; 2) як і ким вони сформовані; 3) на які кошти утримуються; 4) яке відношення їх до місцевої адміністративної влади; 5) чи бажане їх подальше існування.

* * *

Міністр юстиції Української Держави М.П. Чубинський надіслав прокурорам окружних судів циркуляр, у якому зазначалося: “Згідно із законопроектом про організацію Державної варти, який розробляється в Міністерстві внутрішніх справ, у кожному губернському місті мають відкрити курси для урядовців Державної Варти. Позаяк по тому ж законопроекту в навчанні на тих курсах мають брати участь і представники судового відомства по згоді губернських старост з прокурорами окружних судів. Міністерство внутрішніх справ звернулося до мене з проханням про розпорядження прокурорському доглядові, щодо участі його в згаданих курсах”.

Далі в циркулярі міністр пропонував окружним прокурорам: “...у разі, коли будуть звертатися до Вас по цій справі губернські старости, негайно відряджати осіб прокурорського нагляду для лекцій на згаданих вище курсах”.

© Chysnikov Volodymyr, Lelet Serhii, Kobets Maryna, Aliexsieieva Olha, Kozhukhar Oksana, Yakubchuk Tetiana, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.2\(52\).1](https://doi.org/10.36486/np.2021.2(52).1)

На завершення міністр Чубинський висловлював упевненість, що “представники прокурорського догляду поставляться досить уважно до справи допомоги в організації Державної варти і прикладуть до цього всі свої знання, службовий досвід і сили”.

25 липня 1918 р.

Міністром внутрішніх справ Української Держави призначений Ігор Олександрович Кістяківський (1876–1940) – державний діяч, юрист, який до цього обіймав посаду державного секретаря в уряді Ф. Лизогуба. Одним із головних завдань цієї важливої державної інституції було редагування й публікація законів. На посаді міністра перебував двічі: до 18 жовтня та з 14 листопада до 14 грудня 1918 р.

* * *

Директор департаменту Державної варти П.О. Аккерман направив губернським старостам і міським отаманам циркуляр, в якому пропонувалося “донести чи відкриті школи і курси, передбачені положеннями про організацію Державної варти”. Якщо в деяких місцевостях з якихось причин курси і школи не були відкриті, циркуляр вимагав “вжити заходи до термінового їх відкриття”.

26 липня 1918 р.

Міністерство внутрішніх справ видало наказ № 81 “Про вживання в слові і письмі Державної Української мови по Поштово-телеграфному відомству”. У ньому, зокрема, наголошувалося: “В Українській Незалежній Самостійній Державі державною мовою визнається мова українська. Вважаючи на це, наказуємо начальникам округи звернути особливу увагу, щоб співробітники Відомства по пошті, телеграфі, радіотелеграфі і телефоні при виконанні службових обов’язків вживали лише української мови”.

Крім цього, наказ вимагав “вжити всіх заходів, щоб при зносинах при всіх службових справах за всіма державними і приватними установами, а також урядовими особами переписку провадили виключно українською мовою”. Далі зверталася увага на те, що коли у відомстві є співробітники, які до цього часу не володіють державною мовою, то необхідно, щоб вони “поважно подбали про швидке її вивчення”. Відносно нових співробітників, що будуть призначатися на посади по відомству, наказ вимагав, що вони мусять володіти, як в слові, так і в письмі державною мовою”.

26 липня 1918 р.

Ухвалена Постанова Ради Міністрів Української держави “Про деякі тимчасові заходи по охороні державного порядку й громадського спокою”. Цією постановою Міністру внутрішніх справ тимчасово надавалося право, за узгодженням з міністрами юстиції та військовим, передавати до військового суду для розгляду

і засудження за законом військового часу як матеріальних, так і процесуальних справ про заподіяні приватними особами такі злочинства, які за своїм змістом становлять реальну небезпеку для державного порядку та громадського спокою, хоч би ці злочинства були вчинені в місцевостях, які не оголошено на військовому стані. До таких злочинств було віднесено злочинства, зазначені в частині 2 статті 1 Закону від 30 травня 1918 р. про військову підсудність, а також усі злочинства проти державного устрою України, напад на урядових осіб цивільного відомства при виконанні або з приводу виконання ними службових обов'язків, умисне знищення або пошкодження майна, коли таке знищення фальшування грошових знаків.

1 серпня 1918 р.

Губерніальним старостам і міським отаманам надійшов обіжник, за підписом Міністра внутрішніх справ І. Кістяківського і директора ДДВ П. Аккермана, в якому “з метою об'єднання діяльності всіх урядових сил на місцях і здійснення німецькими і австро-угорськими військовими частинами повного сприяння під час придушення безладів” була надіслана інструкція. Згідно з її вимогами головам міської влади і всім вартовим начальникам належало “мати надійну агентуру для своєчасного інформування про бандитські виступи, що готуються, і осіб, що пропагують проти уряду”. Добуті відомості “про стан на місцях, злочини, що готуються, шкідливі елементи і місця приховання зброї” вони повинні були терміново сповіщати місцевому союзному командуванню і після узгодження з ним “вживати заходів до повного вилучення зброї і вивозу її у безпечне від розкрадання місце”. При виникненні безладів загальне керівництво з їх усунення переходило до союзників, які надсилали для цього відповідну військову частину.

Повітовим старостам належало обов'язково залучати до їхнього складу класних чинів Державної варти, які мали оповіщати союзників “шляхом збору інформації про все, що діється, забезпечувати їх списками населення з позначками підозрілих і шкідливих для спокою і порядку елементів, сприяти викриттю схронів зброї, виступати посередниками між місцевим населенням і союзним командуванням у видачі зачинателів, а також докладати всіх зусиль до усунення можливих на ґрунті непорозуміння між військовим командуванням і міським населенням випадків нанесення рішучих, невідповідних вимогам часу загальних каральних дій”.

7 серпня 1918 р.

Міністр внутрішніх справ І. Кістяківський направив Одеському міському отаману телеграму, в якій пропонував звернути увагу на постанову уряду, опубліковану в “Державному Віснику” від 1 серпня “Про деякі тимчасові заходи до охорони державного порядку і громадського спокою”. Надаючи цій постанові великого значення для встановлення порядку, міністр пропонував отаману звернути увагу повітових старост “негайно скласти і направити мені терміново списки осіб, які вчинили різні злочини, що підлягають військовому суду”. Такими злочинами можуть бути: “дикі” вбивства, грабунки, скоєні озброєними бандами, порушення

регулярного ходу сільськогосподарських праць. Крім зазначених видів злочинів, однаковим чином військовому суду підлягали “діячі крайніх лівих партій за їх діяльність проти існуючого порядку”.

9 серпня 1918 р.

Ухвалено Закон Української Держави гетьмана П. Скоропадського “Про Статут Української Державної варти”. Встановлював штати та порядок управління і підпорядкування органів Державної варти, а також визначав, що кримінально-розшукові відділи варти тимчасово, до передачі їх Міністерству юстиції, повинні підпорядковуватися МВС і виконувати його розпорядження. Згідно з положеннями Статуту керівництво Державною вартою з центру здійснювало МВС. У губерніях вся оперативна діяльність Державної варти, включаючи кримінально-розшукову та інформаторську, як і здійснення нагляду за діяльністю її апарату на місцях, була передана у відання губернського старости. У повітах діяльність Державної варти перебувала у віданні повітових старост. У повіті Державна варта поділялася на відділи: повітовий, до складу якого входили всі волості повіту з селами, з міськими і сільськими селищами, населення яких не перевищувало 30 тис. жителів, та міський, до складу якого входили міста і селища міського типу з населенням понад 30 тис. жителів. На чолі Державної варти повіту стояв начальник Державної варти, який підпорядковувався повітовому старості.

13 серпня 1918 р.

Введено в дію Статут “Про організацію Департаменту Державної варти”, ухвалений Радою Міністрів та затверджений гетьманом П. Скоропадським. До компетенції департаменту були віднесені такі завдання: “1) попередження і запобігання злочинств і охорони громадської безпечності і порядку; 2) устрою установ Варти і догляду за їх діяльністю і за правильним провадженням справ у цих установах; 3) призначення, переміщення, увільнення і нагороди службовців Варти і призначення їм пенсій і інших законом встановлених грошових видатків; 4) охорони і спостереження за прикордонною смугою; 5) постачання чужоземцям свідоцтв на проживання у межах Української Держави і висилки чужоземців; 6) перевірення свідчень осіб, які іменують себе за кордоном українськими громадянами, про передачу на Україну українських громадян, які затримані за кордоном і обвинувачуються у різних злочинствах; 7) догляду за питними та трактирними закладами; 8) вжиття заходів безпечності від огню і догляду за виготовленням, хороненням, торгівлею і перевозкою пороху і інших вибухових речей; 9) догляду за виконанням законів і правил відносно паспортів і втікачів і 10) іншими, докладно зазначеними у відповідних частинах Збірника Зведених Законів і в особливих законах”. Структурна побудова департаменту Державної варти складалася з відділів: загального, інспекторського, легітимаційного, освідомчого, залізничного, а також секретної частини. Очолював департамент директор, який був особисто підлеглий Міністру внутрішніх справ. Директору підпорядковувалися віце директори, начальники відділів, урядовці з особливих доручень та секретар. Згідно зі штатним розкладом, у департаменті передбачалось 156 посад.

© Chysnykov Volodymyr, Lelet Serhii, Kobets Maryna, Aliexsieieva Olha, Kozhukhar Oksana, Yakubchyk Tetiana, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.2\(52\).1](https://doi.org/10.36486/np.2021.2(52).1)

16 серпня 1918 р.

Черговий обіжник МВС і ДДВ уніс доповнення до Інструкції, направлений 1 серпня губернським старостам і міським отаманам. Зокрема, при каральних військових частинах союзників не менше батальйону мали бути утворені спеціальні слідчі комісії з двох-трьох осіб місцевої влади. Склад комісії визначав голова місцевої адміністрації. До її складу обов'язково повинні залучалися відряджені класні чини ДДВ. До обов'язків комісії входило “розслідування обставин і допити окремих осіб про організацію, просування і дії банди, перевіз і зберігання зброї, склади для спорядження, вантажів і зачинателів”. Допиту також підлягали затримані повстанці і всі підозрілі особи.

31 серпня 1918 р.

Херсонським губернським старостою затверджена і схвалена прокурором Херсонського окружного суду “Тимчасова Інструкція для чинів карно-розшукового відділу”, яку підготував начальник Херсонського губернського карно-розшукового відділу ротмістр В.А. Малиновський. Інструкція мала такі розділи: 1. Обов'язки. 2. Про взаємовідносини. 3. Організація. 4. Реєстрація злочинців. 5. Порядок ведення канцелярії. 6. Звітність. 7. Загальні обов'язки. 8. Виявлення і дослідження кримінальних злочинів. 9. Найважливіші дії при розслідуванні злочинів.

Характерно, що останній розділ мав 44 параграфів, серед яких, наприклад, зазначалися такі: допит підозрюваного (§ 1), вплив, який чиниться на почуття злочинця (§ 3), огляд одягу і тіла (§ 6), обшук у квартирах (§ 9), спостереження (§ 10), як потрібно поступати при арешті (§ 14), супроводження (конвоювання) арештанта (§ 16), нагляд і допит свідків (§ 23), негласні інформатори (§ 24), свідки з числа злочинців (§ 26), повії (§ 27), що підлягає огляду і як його проводити (§§ 30 і 31), як потрібно проводити обшук (§ 35), де потрібно шукати (§ 36), особистий огляд підозрюваного (§ 38).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Верстюк В.В., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф.* Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. К.: Наукова думка. 1995. 688 с.
2. *Довбня В.А.* Основні нормативно-правові акти, якими регламентувалась організація та діяльність міліції / державної варти за доби Української Центральної Ради, Гетьманату та Директорії. Правове забезпечення діяльності міліції/поліції: історія, сучасні проблеми, міжнародний досвід. Зб. наук. праць. К.: Атіка. 2006. С. 113–119.
3. *Довбня В.А.* Розширення компетенції міністра внутрішніх справ Української Держави та Української Народної Республіки доби Директорії у галузі притягнення до кримінальної відповідальності (1918–1920 рр.). Проблеми кримінально-правових наук: історія, сучасність, міжнародний досвід (пам'яті професора П.П. Михайленка): тези доп. наук.-теор. конф. К.: КНУВС, 2009. С. 41–49.
4. *Довбня В.А., Калюк О.М.* Правові основи застосування вогнепальної зброї працівниками міліції (державної варти, державної жандармерії) в період українського державотворення 1917–1920 рр. Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. К.: КНУВС, 2007. № 6. С. 161–167.
5. *Михайленко П.П., Кондратьєв Я.Ю.* Історія міліції України у документах і матеріалах: у 3 т. К.: Генеза, 1997. Т. 1 (1917–1925). 504 с.

© Chysnykov Volodymyr, Lelet Serhii, Kobets Maryna, Aliexsieieva Olha, Kozhukhar Oksana, Yakubchuk Tetiana, 2021

6. Історія органів внутрішніх справ: науково-бібліографічний довідник / за заг. ред. Л.О. Зайцева, О.А. Гавриленка, В.М. Чиснікова. Харків: Ун-т вн. справ, 2000. 75 с.

7. *Калиновський О.В., Довбня В.А.* Утворення, розвиток та правові основи діяльності Міністерства внутрішніх справ Української Держави гетьмана П. Скоропадського (29 квітня – 14 грудня 1918 р.). Актуальні питання історії органів внутрішніх справ України. Вип. 2. Проблеми правового забезпечення організації та діяльності МВС України (1917–1991 рр.): зб. наук. праць. К.: НАВС, 2011. С. 18–28.

8. *Коротенко В.В.* Формулярний список про службу Федора Лизогуба (за документами Державного архіву Полтавської області). Архіви України. 2011. № 6. С. 179–183.

9. Міліція України у 1917–2002 рр. (теорія, організація та діяльність, дотримання законності, підготовка кадрів): бібліографічний покажчик / укл. П.П. Михайленко, В.А. Довбня, Т.Л. Кальченко, Е.М. Кісілюк; наук. ред. проф. П.П. Михайленко. К.: Текст, 2002. 122 с.

10. Міністерство внутрішніх справ України: події, керівники, документи та матеріали (1917–2017 рр.): у 8 т.: наук. вид. / авт. кол. М.Г. Вербенський, О.Н. Ярмиш, Т.О. Проценко, В.М. Чисніков та ін. К., 2012. Т. 1: Міністерство внутрішніх справ за доби УНР та Української Держави (1917–1920 рр.). С. 170–396.

11. *Михайленко П., Кісілюк Е.* Державна варта Міністерства внутрішніх справ Української Держави (квітень–грудень 1918 р.). Міліція України. 2003. № 3. С. 23–24; № 4. С. 24–25.

12. *Михайленко П., Довбня В.* МВС Української Держави гетьмана Павла Скоропадського (29 квітня – 14 грудня 1918 р.). Міліція України. 2005. № 1. С. 20–23.

13. *Михайленко П., Довбня В.* Державна варта Міністерства внутрішніх справ Української Держави (квітень–грудень 1918 р.). Міліція України. 2007. № 27. С. 26–27; № 28. С. 26.

14. *Скоропадський П.* Спогади (квітень 1917 – грудень 1918). К.: Філадельфія. 1995. 493 с.

15. *Тимошук О.В.* Державна варта Української Держави: історико-юридичний аналіз. НАН України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, Ун-т вн. справ. К., 1998. 70 с.

16. *Тимошук О.В.* Охоронний апарат Української Держави (квітень – грудень 1918 р.): монографія. Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ. 2000. 462 с.

17. *Чисніков В.М.* Рейнбот Віктор Євгенович. Юридична енциклопедія: у 6 т. / ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. К.: Укр. енци. 2003. Т. 6. С. 276.

18. Чисніков В.М. Славетний нащадок роду козацького (Ф.А. Лизогуб). Іменем Закону. 2012. 23 серпня (№ 34).

19. *Чисніков В.М.* Міністр-сенатор Української Держави (І.О. Кістяківський). Іменем Закону. 2012. 6 вересня (№ 36).

20. *Чисніков В.М.* Надії виправдав сповна (В.Є. Рейнбот). Іменем Закону, 2012. 20 вересня (№ 38).

REFERENCES

1. *Verstyuk, V.V., Dzyuba, O.M., Repryntsev, V.F.* (1995) *Ukrayina vid naydavnishykh chasiv do s'ohodennya. "Ukraine from Ancient Times to the Modernity": chronological reference book.* K.: Scientific Opinion. 688 p. [in Ukrainian].

2. *Dobnya, V.A.* (2006) *Osnovni normatyvno-pravovi akty, yakymy rehlamentuvalas' orhanizatsiya ta diyal'nist' militsiyi /derzhavnoyi varty za doby Ukrayins'koyi Tsentral'noyi Rady, Het'manatu ta Dyrektoriyi. "The Main Legal Acts Regulating the Organization and Activity of the Police/State Guard during the Time of the Ukrainian Central Rada, the Hetmanate and the Directory". Legal Support of Police Activities: History, Current Issues, International Experience: coll. of scient. works.* K.: Attica. P. 113–119 [in Ukrainian].

3. *Dobnya, V.A.* (2009) *Rozshyrennya kompetentsiyi ministra vnutrishnikh sprav Ukrayins'koyi Derzhavy ta Ukrayins'koyi Narodnoyi Respubliki doby Dyrektoriyi u haluzi prytyahnennya do kryminal'noyi vidpovidal'nosti (1918–1920 rr.). "Expansion of the Competence of the Minister of Internal Affairs of the Ukrainian State and the Ukrainian People's Republic of the Directory Era in the Field of Criminal Prosecution (1918–1920)". Issues of Criminal Law: History, Modernity, International Experience (in memory of Professor P.P. Mykhaylenko): theses of scientific-theoretical conf.* K.: KNUVS. P. 41–49 [in Ukrainian].

4. *Dovbnya, V.A., Kalyuk, O.M.* (2007) Pravovi osnovy zastosuvannya vohnepal'noyi zbroiy pratsivnykamy militsiyi (derzhavnnoi varty, derzhavnnoi zhandarmeriyi) v period ukrayins'koho derzhavotvorennya 1917–1920 rr. “Legal Bases of Firearms Use by Police Officers (state guard, state gendarmerie) in the Period of Ukrainian State Formation 1917–1920. Scientific Bulletin of Kyiv National University of Internal Affairs. K.: KNUVS. No 6. P. 161–167 [in Ukrainian].

5. *Mykhaylenko, P.P., Kondrat'yev, Ya.Yu.* (1997) Istoriya militsiyi Ukrayiny u dokumentakh i materialakh: u 3 t. “History of the Police of Ukraine in Documents and Materials”: in 3 volumes. K.: Genesis. Vol. 1 (1917–1925). 504 p. [in Ukrainian].

6. Istoriya orhaniv vnutrishnikh sprav. “History of Law Enforcement Agencies”: scientific and bibliographic reference book / general ed. L.O. Zaitsev, O.A. Havrylenko, V.M. Chysnikov. Kharkiv: KhnUVS, 2000. 75 p. [in Ukrainian].

7. *Kalynovs'kyi, O.V., Dovbnya, V.A.* (2011) Utvorennya, rozvytok ta pravovi osnovy diyal'nosti Ministerstva vnutrishnikh sprav ukrayins'koyi derzhavy het'mana P. Skoropads'koho (29 kvitnya – 14 hrudnya 1918 r.). “Education, Development and Legal Bases of Activity of the Ministry of Internal Affairs of the Ukrainian State of Hetman P. Skoropadsky (April 29 – December 14, 1918)”. Current Issues in the History of Internal Affairs of Ukraine. Issue 2. Problems of legal support of the organization and activity of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (1917–1991): coll. of scient. Works. K.: NAVS. P. 18–28 [in Ukrainian].

8. *Korotenko, V.V.* (2011) Formulyarnyy spysok pro sluzhbu Fedora Lyzohuba (za dokumentamy Derzhavnoho arkhivu Poltav's'koyi oblasti). “Formular List about the Service of Fedor Lizogu (according to the documents of the State Archives of Poltava region)”. Archives of Ukraine 6, 179–183 [in Ukrainian].

9. Militsiya Ukrayiny u 1917–2002 rr. (teoriya, orhanizatsiya ta diyal'nist', dotrymannya zakonnosti, pidhotovka kadriv) The militia of Ukraine in 1917–2002 (theory, organization and activity, compliance with the law, training): bibliographic index / et al R.R. Mykhailenko, V.A. Dovbnya, T.L. Kalchenko, E.M. Kisilyuk; scient. ed. prof. R.R. Mykhailenko. K.: Text, 2002. 122 p. [in Ukrainian].

10. Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrayiny: podiyi, kerivnyky, dokumenty ta meterialy (1917–2017 rr.): “Ministry of Internal Affairs of Ukraine: Events, Leaders, Documents and Materials (1917–2017): in 8 vol.: scient. view. / author coll. M.G. Verbensky, O.N. Yarmysh, T.O. Protsenko, V.M. Chysnikov and others. K., 2012. Vol. 1: Ministry of Internal Affairs during the UPR and the Ukrainian State (1917–1920). P. 170–396 [in Ukrainian].

11. *Mykhaylenko, P., Kishlyuk, E.* (2003) Derzhavna varta Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukayins'koyi Derzhavy (kviten'–hruden' 1918 r.). “State Guard of the Ministry of Internal Affairs of the Ukrainian State (April – December 1918)”. Police of Ukraine. No 3. P. 23–24; No 4. P. 24–25 [in Ukrainian].

12. *Mykhaylenko, P., Dovbnya, V.* (2005) MVS Ukayins'koyi Derzhavy het'mana Pavla Skoropads'koho (29 kvitnya – 14 hrudnya 1918 r.). “Ministry of Internal Affairs of the Ukrainian State Hetman Pavel Skoropadsky (April 29 – December 14, 1918)”. Police of Ukraine 1, 20–23 [in Ukrainian].

13. *Mykhaylenko, P., Dovbnya, V.* (2007) Derzhavna varta Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukayins'koyi Derzhavy (kviten'–hruden' 1918 r.). “State Guard of the Ministry of Internal Affairs of the Ukrainian State (April – December 1918)”. Police of Ukraine 27. P. 26–27; No 28. P. 26 [in Ukrainian].

14. *Skoropads'kyi P.* (1995) Spohady (kviten' 1917 – hruden' 1918). Memoirs (April 1917 – December 1918). K.: Philadelphia. 493 p. [in Ukrainian].

15. *Tymoshchuk, O.V.* (1998) Derzhavna varta Ukayins'koyi derzhavy: istoryko-yurydychnyy analiz. “State Guard of the Ukrainian State: Historical and Legal Analysis”. NAS of Ukraine; Inst. of State and Law. V.M. Koretsky. K. 70 p. [in Ukrainian].

16. *Tymoshchuk, O.V.* (2000) Okhoronnyy aparat Ukayins'koyi Derzhavy (kviten' – hruden' 1918 r.). “Security Apparatus of the Ukrainian State (April – December 1918)”: monograph. Kharkiv: Publishing House of the University of Internal Affairs. affairs. 462 p. [in Ukrainian].

17. *Chysnikov, V.M.* (2003) Reynbot Viktor Yevhenovych. “Rainbot Victor Yevgenyevich”. Legal Encyclopedia: in 6 volumes / coll.: Yu.S. Shemshuchenko (chairman) and others. Vol. 6. K.: Ukr. entz. P. 276. [in Ukrainian].

© Chysnikov Volodymyr, Lelet Serhii, Kobets Maryna, Alieksieieva Olha, Kozhukhar Oksana, Yakubchyk Tetiana, 2021

18. *Chysnikov, V.M.* (2012) Slavetnyy nashchadok rodu kozats'koho (F.A. Lyzohub) “The Glorious Descendant of the Cossack Family (F.A. Lyzogub)”. In the Name of the Law 23, August (No 34) [in Ukrainian].

19. *Chysnikov, V.M.* (2012) Ministr-senator Ukrayins'koyi Derzhavy (I.O. Kistyakivsky). “Minister-Senator of the Ukrainian State (I.O. Kistyakivsky)”. In the Name of the Law 6 September (No 36) [in Ukrainian].

20. *Chysnikov, V.M.* (2012) Nadiyi vypravdav spovna (V.YE. Reynbot). “Hope Fully Justified (V.E. Rainbot)”. In the Name of the Law. September 20 (No 38) [in Ukrainian].

UDC 351.74(477)(091)

Chysnikov Volodymyr,

Doct. Sci. (Law), Associate Professor,
Chief Researcher of the State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-2020-7298

Lelet Serhii,

DPh (Law), Senior Researcher, Head of the Department of the State Research
Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0001-6099-4121

Kobets Maryna,

DPh (Law), Senior Researcher, Co-Chief of the Department of the State Research
Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0001-6725-8469

Aliksieieva Olha,

DPh. (Law), Leading Researcher of the State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-3390-536X

Kozhukhar Oksana,

Senior Staff Scientist of the State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-2234-781X

Yakubchyk Tetiana,

Senior Staff Scientist of the State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-1415-5372

LAW ENFORCEMENT BODIES OF THE UKRAINIAN STATE**(April–December 1918):****CHRONICLE OF MAIN EVENTS**

Research article is an excerpt from section 2 “Police (militia) of Ukraine during the liberation struggle (1917–1920)” of the textbook “Formation and Development of Police (militia) in Ukraine (XVIII century–2020): Chronicle of the Main Events”, which has been prepared by the authors’ collective of the Department of Scientific

Informational and Editorial Publishing Activities of the State Research Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, according to the planned research work. The paper covers the chronicle of the main events in the formation of law enforcement agencies during the Ukrainian state of Hetman P. Skoropadsky (April – December 1918).

The structure of the Ministry of Internal Affairs of the Ukrainian State was as follows. The ministry was headed by the Minister of Internal Affairs of the Ukrainian State. The next management consisted of comrades (deputies) of the Minister and members of the Council of Ministers. The Ministry of Internal Affairs included the departments of general affairs, the State Guard, technical and economic, local self-government, insurance, refugee, and rural affairs, as well as the Main Directorate for Conscription, the Department and the Press Committee, and the Chancellery.

The Ministers of the Interior were: F.A. Lyzogub (May 3 – July 25), I.O. Kistyakivsky (July 26 – October 24, November 17 – December 14), V.Ye. Rainbot (October 24 – November 14).

The state apparatus was urgently formed, including structural subdivisions of the Ministry of Internal Affairs. The structure of the Ministry of Internal Affairs of the Ukrainian State was as follows. The ministry was headed by the Minister of Internal Affairs of the Ukrainian State. The next management consisted of comrades (deputies) of the Minister and members of the Council of Ministers. The Ministry of Internal Affairs included the departments of general affairs, the State Guard, technical and economic, local self-government, insurance, refugee, and rural affairs, as well as the Main Directorate for Conscription, the Department and the Press Committee, and the Chancellery.

P.A. Ackerman, a former prosecutor of the Vilnius District Court, has been appointed the director of the State Guard Department. He held the newly appointed position from May to December 1918.

Keywords: Ukrainian State of Hetman P. Skoropadsky, Ministry of Internal Affairs, State Guard, history of law enforcement bodies of Ukraine, research work, chronological reference book.

Отримано 07.06.2021